

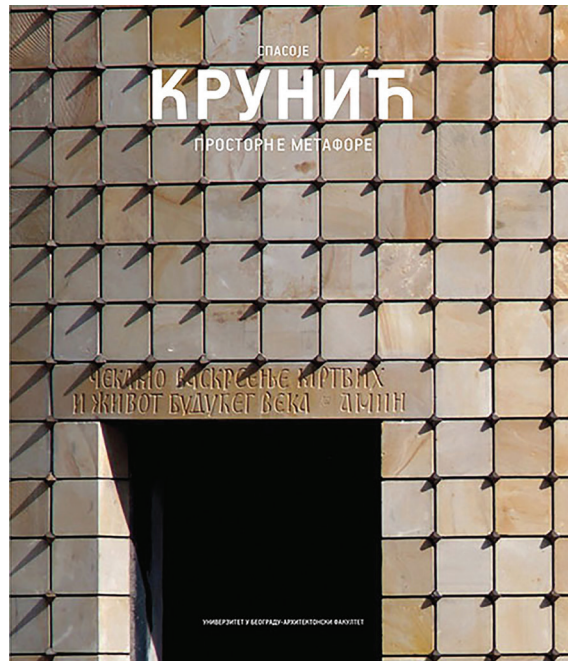
СПАСОЈЕ КРУНИЋ, ПРОСТОРНЕ МЕТАФОРЕ

Аутори: Љубица Јелисавец - Катић, Милан Лојаница и Владимир Мако

Издавач: Орион Арт, Београд, 2017.

Монографија Спасоје Крунић, просторне метафоре, резултат је тимског рада референтних стручњака, који су слојевит опус овог делатника приказали, анализирали и поставили у контекст времена. У нашој средини, где је шире интересовање за проблематику савремене српске архитектуре слабије изражено и где недостаје континуална стручна критика, монографије о архитектурама савременицима права су реткост. Тим више је ова монографија, урађена према промишљеним стручним и професионалним нормама, како у садржинском, тако и обликовном смислу, установила висок стандард који није лако досећи.

Концепција монографије упућује на јасно стручно уредничко промишљање. Замишљена да прикаже активност градитеља и професора београдског архитектонског факултета Спасоја Крунића у његовој целовитости (живот, дело, професионална активност), књига је компонована од низа сегмената сложених провереном и прегледном хронолошком методом. Након две рецензије у форми надахнутих кратких есеја, које су написали Крунићеви некадашњи студенти, а сада професори, М. Ђурић и А. Вуја, следи студијски историографски текст историчара уметности Љубице Јелисавец-Катић, подељен на низ делова који следе нит развоја и идеје комплексног стваралаштва С. Крунића. Нижу се целине: Ка просторним метафорама, где се ауторка бави богатом биографијом Крунића, потом је фокус усмерен на стручну валоризацију архитектонског опуса у оквиру српске архитектонске критике, затим се издвајају теме и развојне фазе рада, карактеристике и константе његовог укупног дела, преко веза и паралела са претходницима, да би, на крају, опус Крунића био постављен у контекст, како светске, тако и домаће теоријске мисли. У закључним запажањима ауторка Јелисавец уочава базичне нити Крунићеве поетике које су утемељене на интеракцији: поднебље - материјали-структура или контекст - структура -форма, а такође истиче и важност односа између локално-традиционалног и општег, као и неопходност поштовања етичности у архитектури, што су све елементи препознатљивости и утемељености Крунићевог опуса. Убедљивост текста о делу архитекте Спасоја Крунића из пера ауторке Љубице Јелисавец-Катић извире из методолошки

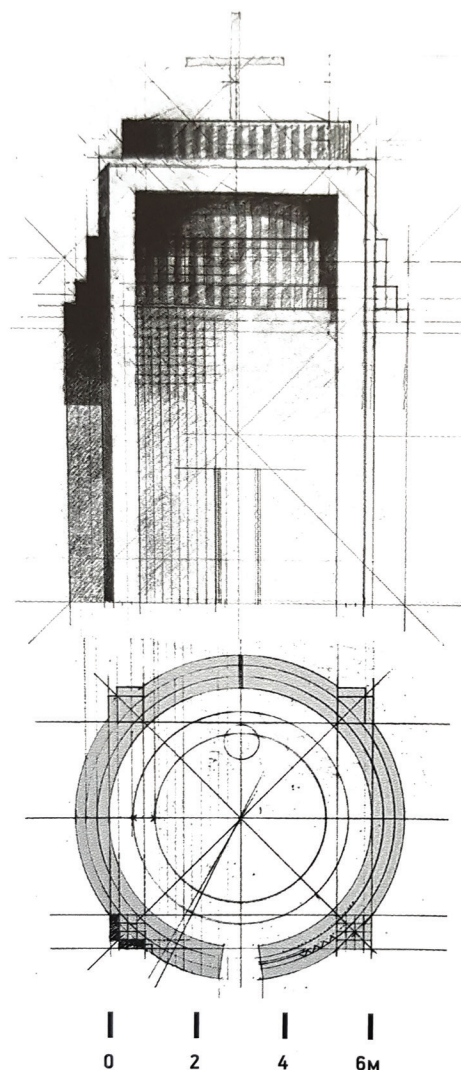
коректно утемељене аналитике и поступне градације идеје, и, за читаоца важне, динамичне структуре текста, коју чине сегменти различитих визура посматрања његовог дела као и тема којима се бавио, чиме се расветљавају све дубљи слојеви генезе једне аутентичне градитељске идеје. Ауторка препознаје основу његове градитељске мисли која извире из филозофског става о целовитости у архитектури као резултату синтезе чије је полазиште у органском, у знаковитости, текстури употребљеног материјала, као и зналачкој употреби модларне структуре, математици, конструкцији, архитектури, чије упориште може да се нађе у теорији и делатности архитеката Френк Лоид Рајта, Николе Добровића или Милана Злоковића. Све поменуто, уз личну Крунићеву фасцинираност суштином уметничког и лепоте која извире из пропорције где се целина према појединим деловима односи као део према целини и где природа материјала, *природа самог циља, природа целог призора постаје јасна као неопходност*, заокружује поглед на аутентично и вредно архитектонско дело. То потврђују бројна Крунићева дела, поменимо Пословни центар, Београд (1990), Палату Зора у Београду (1994),

Меморијални центар на Равној гори (1998), Мотел Корал, Ариље (2003), бројне ликовно-скулпторално обликоване меморијалне споменике подигнуте широм Србије, или иновације у конструктивним системима. Следи преглед дела, хронолошки груписан по декадама од 1960. до 2017. год., уз богат илустративни материјал, цртеже, скице, основе, кратак текстуалан приказ, којим су обухваћени сви сачувани пројекти, како они реализовани, тако и нереализовани, како мали, тако и велики, све третирано са подједнаком пажњом. Импресивна је презентована документација која указује на архитекту С. Крунића као ствараоца систематичног, темељног, концентрисаног и, надамсе, у потпуности одговорног спрам сопственог дела.

Након исцрпних приказа опуса архитектке Спасоја Крунића следи текст академика Милана Лојанице: Похвала руци и трагању за духом облика, преузет из каталога самосталне изложбе С. Крунића из 2011. год., посвећен архитектонском цртежу, омаж оној руци преко које се у тројству око - рука-дух све збива и све прелама, и трећи есеј Нова поетика форме, професора Владимира Мака, преузет из каталога самосталне изложбе из 2007. год., у коме се говори о естетици и карактеру Крунићеве архитектонске структуре, као резултату промишљања оних аспеката српске градитељске традиције (народне и модернистичке) који одређују њено место у европским токовима. Потребно је поменути и поговор О метафорама Спасоја Крунића, уредника монографије, архитектке Александра Бобића, који у општем контексту, нимало завидног места и улоге архитектуре и архитеката у данашњем свету, архитекту Спасоја Крунића, његову делатност и прегнућа, препознаје као једину преосталу личност која је опстала на оданости и верности идејама универзалног и сингуларног, и то на један борбен и доследан начин.

Монографија Спасоје Крунић, просторне метафоре, представља значајан допринос историографији српске модерне архитектуре, како са позиције расветљавања улоге и делатности архитектке, борбеног учесника друштвених и стручних активности, тако и сагледавања његовог опуса у контексту српских и европских архитектонских мена, афирмишући, на стручан и комплексан начин, вредности тражења и налажења архитектонског кредата утемељеног на сопственом културном наслеђу.

проф. др Дијана Милашиновић Марић

Капела родољуба,
Гробље стрељаних 1941.
Краљево, Србија, стр. 282-283.